

Sieraden voor het gebouw

De Gasuniecollectie in Museum De Buitenplaats

Deze publicatie verscheen bij de expositie 'Sieraden voor het gebouw:
De Gasuniecollectie in Museum De Buitenplaats' van 16 mei t/m 8 augustus 2004.

Gasunie 



Museum voor figuratieve kunst
De Buitenplaats te Eelde

Marc Mulders,
'Witte rozen III' 1997

olieverf op doek,
180 x 100 cm. *inv.nr. GU 0155*



Inhoud

Voorwoord **4**

Organische architectuur en figuratieve kunst: een paar apart **5**

Sieraden voor het gebouw **7**

Twintig sieraden:

Kees van Bohemen | *Michel Bellinga* **10**

Annemiek Vos | *Jan Bezuijen* **12**

Carolein Smit | *Jurjan Boer* **14**

Christiaan Zwanikken | *Jack van den Bosch* **16**

Nick Renshaw | *Willem Bousema* **18**

Sam Drukker | *Ria Gorter* **20**

Armando | *Frits Haak* **22**

Lucebert | *Mijke Harmsen* **24**

Jasper Oostland | *Menno Hemminga* **26**

Jan Worst | *Jacob Kielman* **28**

Pierre van Soest | *Martin Kossen* **30**

Dinie Boogaart | *Peter Kwast* **32**

Olga Wiese | *Henk Laffra* **34**

Floris Andrea | *Antwa Munnik* **36**

Rineke Engwerda | *Taco van der Poel* **38**

Kees Spermon | *Annemiek Sanderse-Kuit* **40**

Rein Dool | *Henriëtte Schakel* **42**

Wilfried Boer | *Rudi Streuper en Wout de Groot* **44**

Adriaan Rees | *Jelle Vonk* **46**

Robert Webster | *Ted Wildenberg* **48**

Achter Gasunie's deuren **51**

Voorwoord

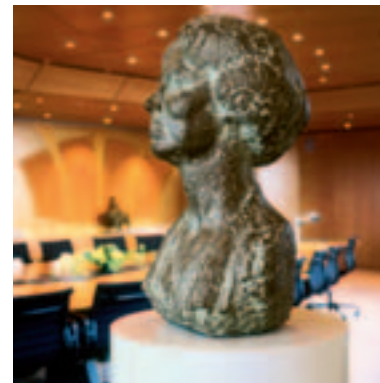
4

Afgelopen periode is er een van de ronde getallen geweest: de N.V. Nederlandse Gasunie bestond in 2003 veertig jaar. In april is het precies tien jaar geleden dat het hoofdkantoor officieel opende en in oktober viert de kunstcommissie haar twintig-jarig bestaan.

Dat brengt mij bij de kunst. Gedurende twintig jaar is er een collectie opgebouwd van ruim 1500 werken, variërend van grafiek tot keramiek, van olieverfschilderijen tot fotografie. De collectie hangt verspreid in gangen, vergaderzalen, personeelsrestaurants en in kantoorruimtes op de diverse locaties in het land. Voor het eerst treedt de kunstcommissie met de collectie naar buiten. We krijgen onderdak in het Museum voor Figuratieve Kunst De Buitenplaats in Eelde. De selectie is gebaseerd op het tentoonstellingsbeleid aldaar.

De keuze voor juist dit museum vloeit voort uit de overeenkomstige architectuur. Waar het Gasuniegebouw in eerste instantie een kantoor is met kunst als sieraden voor de ruimte, is het museum een ruimte die speciaal ontworpen is om kunst te laten zien. Twee verschillende functies waar de architecten Ton Alberts en Max van Huut met hun eigen, organische beeldtaal een oplossing voor moesten verzinnen. Ook de functie van kunst verschilt zodra de selectie onze kantoren verlaat en naar museale wanden gaat. Alleen al omdat iedereen de stukken nu kan bekijken, waar dat in ons hoofdkantoor alleen maar kan rond speciale openingen en tijdens rondleidingen in de publieke ruimtes.

Pieter d'Hont
'Koningin Beatrix' 1980
brons, 30 x 51 x 27 cm.
inv. nr. GU 0215



Ik stel het op prijs dat door deze samenwerking met De Buitenplaats ons kunstbezit bij meer mensen onder ogen komt en spreek de wens uit dat deze ontmoeting net zoveel genoegen zal verschaffen als zij de medewerkers van ons bedrijf al langer biedt.

GEORGE VERBERG
Hoofddirecteur N.V. Nederlandse Gasunie

Organische architectuur en figuratieve kunst: een paar apart

Organische architectuur en figuratieve kunst lijden in Nederland onder hetzelfde gebrek: ze volgen de heersende trends niet. En waar ontwikkelingen elkaar in hoger tempo opvolgen, worden trends belangrijker. Vernieuwing wordt het snelst gevonden in de jongste bewegingen; vanaf de 19e eeuw zijn dit in de beeldende kunst de abstractie en in architectuur de standaardisering en rationalisering van de bouw.

Een architect die dan zijn eigen weg kiest is Frank Lloyd Wright. Hij introduceert rond 1900 de term organische architectuur, als naam voor het eerste echt Amerikaanse bouwtype. Hierbij brengt hij de natuur, die tijdens de industriële revolutie naar de achtergrond is gedreven, als vanzelfsprekende inspiratiebron en als referentiekader in de architectuur terug.

In hoogwaardig materiaalgebruik en ambachtelijke afwerking sluiten zijn ontwerpen aan op Europese stromingen als de Britse arts and crafts, de Deutsche Werkbund, Wiener Sezession en de art nouveau. Deze bewegingen ontstaan voor de groeiende groep fabrieksarbeiders als tegenwicht voor de zich verstedelijkende en industrialiserende samenleving. Naast het unieke kunstwerk is er vooral aandacht voor reproduceerbare, toegepaste kunst zoals bijvoorbeeld het tegeltableau en glas-in-lood. De producten zijn echter onbetaalbaar, worden geassocieerd met elite en vervolgens -onterecht- voor lange tijd ook op politieke gronden veroordeeld.

Figuratieve kunst en organische architectuur worden afgewezen op vergelijkbare gronden: de elementen natuur, detaillering en ambachtelijke afwerking zouden esthetische vooruitgang, economische ontwikkeling en politieke vernieuwing ophouden. Vanaf 1920 bouwen zakelijker ingestelde bewegingen (Bauhaus, De Stijl) als het ware de ruimte niet alleen op uit het bouw materiaal, maar ook uit vorm- en kleurcomposities.

Constructie en decoratie worden niet langer gecombineerd, maar geïntegreerd. Het schilderij wordt als het ware ontdaan van

zijn onderwerp en van zijn lijst; abstracte kleurcomposities worden nu direct op vloer, muur en plafond aangebracht. En zo heeft het klassieke vensterschilderij voorlopig afgedaan.

Vooraf in Nederland worden verschillende stromingen lijnrecht tegenover elkaar gezet en na 1950 tot felle polemiek gedreven: 'fig or non-fig, that is the question'¹. Door de bemoeienis van kunstcritici, beleidsmakers en politici wordt deze polemiek beladen met meer dan alleen artistieke overwegingen.

Ondertussen ontwikkelen en vernieuwen organische architectuur en figuratieve kunst zich in de schaduw van de heersende trends volop. Veel architecten en kunstenaars kiezen hun eigen weg en weten ook die naar het publiek te vinden. Antroposofische architecten kiezen voor het organisch ontwerp en brengen hiermee de tijdens de verlichting verdwenen omgang met een gebouw, als ware het een bezielde object, terug.

De architecten van het hoofdkantoor van Gasunie in Groningen (geopend 1994) en van Museum voor figuratieve kunst De Buitenplaats te Eelde (geopend 1996), Alberts en Van Huut uit Amsterdam, behoren tot de meest vooraanstaande organische ontwerpers in Nederland. Eerder ontwierpen zij in Amsterdam het toenmalige hoofdkantoor van de ING-bank (geopend 1987), die overigens beschikt over een omvangrijke collectie figuratieve kunst.

Is Museum De Buitenplaats als het ware gedrapeerd langs en rondom aanwezige landschappelijke elementen, zoals de oude gracht van het naastgelegen Nijsinghhuys (1654); het hoofdkantoor van Gasunie is geheel georiënteerd op het Stadspark, waarnaar een enorme raampartij het gebouw ook opent. Via onder andere begroeide dakhellingen lopen bij beide bouwwerken architectuur en natuur in elkaar over. In de klassieke tuin achter het Nijsinghhuys (Janneke van Groeningen-Hazenberg in samenspraak met Copijn Utrecht) gebeurt het



Ger Eikendal,
'Hoofdkantoor.' 1991,
olieverf op paneel,
121 x 121 cm.
inv.nr. GU 0600

omgekeerde: vormsnoei levert hier 'groene architectuur' op. 'Gebouwde natuur' en 'groene architectuur' vormen zo elkaars pendant. Waar de ontwerpwijze voor gelijkenissen zorgt, geven locatie, schaal en functie onderscheid. Het gasgebouw oogt met zijn energieke centrale ontmoetingsruimte en de opening naar de buitenwereld vooral communicatief. Het besloten museumpaviljoen nodigt met de lichtinval van bovenaf vooral uit tot contemplatie.

Over de interactie met beeldende kunst zegt Ton Alberts: 'Organische architectuur is verbonden met de natuur en bevat daarom het element schoonheid (...) Op het moment dat de kunst erbij komt, wordt contact met het geestelijke gelegd en pas dan geloof ik in de mogelijkheid van oplossingen'². Maar deze architectuur nodigt vooral dankzij de vorm uit tot interactie met ('andere') beeldende kunst: gebouw en omgeving bestaan uit een zeer afwisselende 'reeks van plekken' op, waarbij iedere plek een andere, contextuele oplossing biedt.

Dat Gasunie in het verzamelbeleid de voorkeur geeft aan 'een selectie in de breedte (...) boven een diepgravende studie van een stroming'³, geeft Museum De Buitenplaats de mogelijkheid om in een expositie de veelheid aan kruisbestuivingen te tonen tussen figuratieve- en andere kunstuitingen. Ook 'een figuratief kunstwerk heeft altijd een formele kant: woorden als compositie, kleurharmonie, structuur, spanning etcetera verwijzen naar 'abstracte' eigenschappen, die bijvoorbeeld ook in een schilderij van Rembrandt zijn aan te wijzen'⁴.

Misschien is het aan de post-modernistische opvatting van het naast elkaar bestaan van meerdere waarheden in onder andere de kunst te danken, dat in Nederland in de 90-er jaren organische architectuur en figuratieve kunst overal in het 'officiële circuit' weer bespreekbaar worden. De lang veronderstelde



Museum voor figuratieve
kunst De Buitenplaats te
Eelde.

tegenstellingen blijken dan achterhaalde vooroordelen te zijn. En de mooiste resultaten blijken juist uit de kruisbestuiving tussen verschillende richtingen binnen een en dezelfde kunstvorm te ontstaan, of nog beter: tussen verschillende kunstvormen, zoals architectuur en beeldende kunst. De huidige expositie kan de kijker overtuigen hoe productief de wederzijdse beïnvloeding is.

GEERT PRUIKSMA

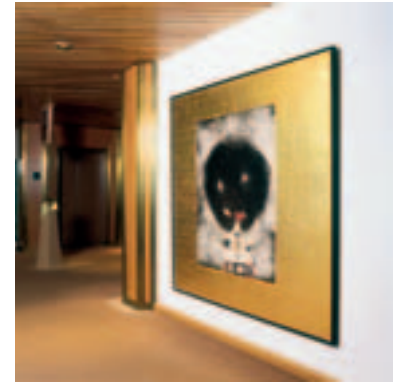
¹ parafrase van Herbert Fiedler in: De Veelheid, Eelde 1996

² Ton Alberts in: Een organisch bouwwerk; Utrecht / Antwerpen 1990

³ Cees Hendrikse, Chris de Boer e.a. in: Bovengronds bezit, 15 jaar kunst bij Gasunie; Groningen 1997

⁴ Diederik Kraaijpoel in: De Veelheid, Eelde 1996.

Sieraden voor het gebouw



Michel van Overbeke,
'Golden square 2.' 1990,
gemengde techniek,
182 x 179 cm.
inv.nr. GU 0742

Bedrijfscollecties. Het zijn verborgen pareltjes. In relatieve stilte bouwen bedrijven collecties op achter gesloten deuren. Jarenlang was deze kunst zowel onzichtbaar voor het grote publiek als onbekend bij diverse culturele instanties.

Langzamerhand openen de bolwerken zich: bedrijven brengen catalogi uit en organiseren rondleidingen langs openbaar opgestelde stukken. Een nieuwe tendens is het exposeren van bedrijfscollecties in musea. De belangstelling hiervoor is groot, maar opvallend genoeg valt deze initiatieven geen groot gejuich ten deel. Op twee punten beoordeelt de (kunst)wereld bedrijfsverzamelaars argwanend: budget en kunsthistorische context.

Sceptisch schatten velen de drijfveer voor de collectieopbouw in als een financiële: beleggingen. De veronderstelde 'patserigheid' kan zich zelfs tegen een bedrijf richten: 'Gasunie wilde niet meedoen omdat ze bang waren voor een verkeerd imago', verklaart Erik P. Hermida in 2002 aan de Volkskrant. Als bemiddelaar tussen bedrijf en kunstenaar stichtte hij zelf zijn zaak 'Kunst en onderneming' in 1987 en vierde de oprichting met een expositie van bedrijfscollecties. Gasunie's weigering maakte duidelijk grote indruk, zelfs 15 jaar na dato zoals uit deze recente uitspraak van Hermida bleek: 'Al die kostbare kunst, terwijl ze er juist voor moeten zorgen dat de gasprijs zo laag mogelijk blijft. Maar een paar jaar later schonken ze 25 miljoen voor de nieuwbouw van het Groninger Museum en de hele wereld mocht het weten.'¹

Zeker in een tijd waarin de overheid zijn handen steeds meer aftrekt van culturele initiatieven, lonkt de bedrijfsbuidel wel degelijk. Musea leggen aarzelend contacten. Riki Simons stimuleert cultureel initiatief naar Amerikaans en Brits voorbeeld met een niet mis te verstane waarschuwing: 'Nieuwe internationale ontwikkelingen gaan intussen aan Nederland

voorbij.'² Overigens wordt hier voorbij gegaan aan het feit dat sponsoring van zowel sportieve als culturele activiteiten bij de meeste bedrijven en in ieder geval Gasunie los staat van de collectieopbouw.

Door Hermida's citaat klinkt een miskende ironie. Het blijkt geen unieke houding tegenover bedrijfsverzamelaars te zijn: 'Het is ook knap dat Deborah Wolf [...] de aankopen voor de bank [ABN-AMRO] deed [...] met een budget van slechts, naar verluidt, honderdduizend euro per jaar', sneert Lucette ter Borg. In de vervolgzin legt de recensente een opmerkelijk verband: 'En toch is het een heel brave collectie.'³

Dat brengt ons bij het tweede punt, de inhoudelijke beoordeling van bedrijfscollecties. Dan vormen zich twee kampen. Vooral critici reppen over de 'saai' en nog liever 'benepen' collecties, daarmee aangevend dat het zorgwekkend zou zijn om verzamelen aan bedrijven over te laten. Bedrijven kopen veilige kunst? Wel in vergelijking met musea en galeries die spraakmakende kunst niet schuwen. De bezoeker die op vrijwillige basis komt, mag van dergelijke instellingen inderdaad verwachten dat hier vernieuwende tendensen worden gesignaleerd. Overigens presenteert maar een klein deel van de musea daadwerkelijk vernieuwende kunst.

Bedrijven zijn geen musea. Even binnenwandelen om kunst te bekijken, is er niet bij. Er komen geen geïnteresseerde bezoekers, maar andere mensen. Zij komen dagelijks. Zij komen om te werken. En dan blijkt ook de kracht van kunst. Medewerkers koste wat het kost met shock-art confronteren, kan een levenslange afkeer van kunst teweeg brengen. Dat kan nooit de bedoeling zijn. Dan liever veilige kunst.

Alleen als bedrijven de pretentie zouden hebben met hun collectie musea naar de kroon te stijgen, is dergelijke kritiek gelegitimeerd. Op een moment dat een bedrijf zijn collectie in



Michel van Overbeeke,
'Table I II III & Meeting I II III' 1994,
 lithografie en aquatint opgehoogd met goud,
 opl. 10/100, (6x) 20 x 20 cm.
 inv.nr. GU 0734

Kiny Copinga,
'Priesteres' 1993,
 brons met hardsteen sokkel,
 opl. 7, 25 x 20 x 80 cm.
 inv.nr. GU 0229

museale context presenteert bijvoorbeeld. Toch staat ook dan het fenomeen 'bedrijfscollectie' voorop. En kan iedereen zelf uitmaken of het 'wanddecoraties' zijn, of sieraden voor een gebouw.

Musea willen wel; naast de prille liasons met bedrijven halen vele graag een bedrijfscollectie in huis. Veel kunstenaars willen ook wel. Het vaak gehoorde argument is dat de werken in een bedrijf tenminste niet in de depots belanden, maar zichtbaar bij de medewerkers hangen. De media willen ook best: Kunstbeeld wijdde eind jaren negentig een serie aan bedrijfsverzamelaars. Het Financieel Dagblad begon hier in februari 2004 eveneens mee.

En de medewerkers, hebben zij een stem? De groep blijft er in de meeste beschouwingen buiten. Hoe zit dat bij Gasunie? Zoals bij de meeste bedrijven bepaalt een kunstcommissie het beleid met betrekking tot exposities en aankopen. Er is een kunsthistoricus aangetrokken voor een professionele aanpak. De commissie toont de verscheidenheid in de Nederlandse kunstwereld, zonder de discussie uit de weg te gaan. En ze sluit aan bij het specifieke karakter van Gasunie: technisch georiënteerde kunst vindt gretig aftrek. Naar aanleiding van vondsten bij aanleg van een pijpleiding ontstond de expositie 'archeologie als inspiratie'. Ook zijn er sporadisch 'inbrengexposities' met werk van eigen medewerkers.

Uit de onlangs gehouden interne enquête over kunst, bleek dat medewerkers de eigen collectie niet voldoende kenden⁴. Dat wordt meegenomen in het beleid van de kunstcommissie. En de waardering? Die was naar volle tevredenheid. Niet alleen daarom komen nu medewerkers aan het woord in deze catalogus. Enthousiaste én kritische. En of dat zo veilig is...

LIESBETH GROTENHUIS

¹ Jungmann, Bart en Merlijn Schoonenboom, 'Een hele eer: bedrijfskunst neemt rol overheid over als belangrijkste kunstbezitter.' in: *de Volkskrant*. 19 september 2002, p.10.

² Simons, Riki, 'Veel krijgen, weinig geven.' in: *Elsevier*. 7 december 2002, p.99.

³ Borg, Lucette ter, 'Per Saldo.' in: *Vrij Nederland*. 28 september 2002, p.71.

⁴ Dieleman, Mirre, onderzoek in het kader van de opleiding 'Kunst en Kunstbeleid' Groningen, 2003.

Lang niet iedereen vindt alles uit deze collectie mooi, terwijl je met een poster zelfs 'de Nachtwacht' op je kamer kan krijgen!

MICHEL BELLINGA,
*huismeester hoofdkantoor, vanaf 2002
locatie Ketwich Verschuurlaan*

☞ Toen het schilderij van Kees van Bohemen gefotografeerd zou worden, was ik het kwijt! Pas later herinnerde ik me waar ik het had opgehangen, eigenhandig nog wel. Dat is natuurlijk een van de moeilijke dingen. De collectie kunst is inmiddels zo groot, ongeveer 1500 werken, dat je goed moet bijhouden waar alles hangt. Twee jaar geleden is alles opnieuw geïnventariseerd, maar de kunstcommissie zit met het hele digitale bestand in het hoofdkantoor. Als ik hier, op een andere locatie, een werk verplaatst, hoor ik dat eigenlijk door te geven. Kunst vertegenwoordigt immers ook een flinke waarde. Dat is in de praktijk nog niet goed georganiseerd. Helemaal in het begin speelde kunst een heel andere rol, ik spreek zo rond 1969. Er waren niet eens originelen, we hingen reproducties in de kantoren. Langzamerhand kwamen er schilderijen in de collectie. Maar wie voor een olieverf op de kamer in aanmerking kwam, moest in een bepaalde functiegroep zitten. Zeker

na de nieuwbouw van het hoofdkantoor breidde de collectie zich uit. Dat waren we bijna verplicht, het gebouw vraagt om kunst, anders zou het er kaal uitzien. Er is nu kunst voor iedereen. Mensen wennen er overigens snel aan en zien het dan als onderdeel van het meubilair. Daarom ben ik er voor om bij, zeg maar, de 'gewone man' reproducties op te hangen. Dat heeft zo zijn voordelen. Lang niet iedereen vindt alles uit deze collectie mooi, terwijl je met een poster zelfs 'de Nachtwacht' op je kamer kan krijgen! De wat negatieve houding zal ook komen omdat niet iedereen de kunst voor zijn kamer zelf heeft uitgekozen. Bovendien weten de meeste mensen erg weinig over wat ze aan de muur hebben, meer informatie geeft ongetwijfeld meer waardering. Ik denk dat een vast roulatiesysteem de waardering ook zou verbeteren. Maar als mensen echt aan 'hun' kunstwerk gehecht zijn, moet je het volgens mij laten hangen. ☞

olieverf op doek,
150 x 140 cm. *inv.nr. GU 0003*



Wat ik het mooie aan kunst vind, is dat het onze industriële en technische wereld op de LNG installatie opfleurt en confronteert met de andere kant van de maatschappij.

JAN BEZUIJEN,
*productie en veiligheid, locatie
Maasvlakte*

☞ Wat ik het mooie aan kunst vind, is dat het onze industriële en technische wereld op de LNG installatie opfleurt en confronteert met de andere kant van de maatschappij. Bij ons op de Maasvlakte hangt al jaren werk van Annemiek Vos, een blauw schilderij getiteld 'De rokers'. Dat stamt duidelijk van voor het nieuwe rookbeleid. Ik was blij verrast haar naam vorig jaar weer tegen te komen, er hangen inmiddels ook een aantal recente 'Huizen' van haar op mijn kamer. Het is aardig een kunstenaar door de jaren heen te volgen. Als Gasuniemedewerkers jaarlijks voldoen aan speciale veiligheidsnormen, krijgen wij een 'beloning' in de vorm van een veiligheidscadeau. Wij mogen een keuze maken uit tien zeer uiteenlopende geschenken en daar zit ook altijd kunst tussen. Ooit koos ik een hondje van Peter Bastiaanssen. Afgelopen jaar maakte Annemiek Vos miniaturen. Bijzonder was dat zij hiervoor geen grafiek in oplage

maakte, maar allemaal unieke monoprints. Zij wilde de opdracht voor zichzelf gebruiken om een kleur- en vormstudie te maken. Helaas zijn al die werken niet samen geëxposeerd. Waar zij aan begon, realiseerde zij zich vast niet: dat jaar kozen zo'n 120 mensen voor kunst. En daar bleef het niet bij: omdat al die miniatures er anders uitzagen, konden wij zelfs achteraf tegen betaling extra werk nabestellen voor thuis. Ik heb het nu uitgebouwd tot een drieluik, precies in passende tinten! Ik kom geregeld op het hoofdkantoor en zie dan automatisch de exposities. Op het locale intranet, MethaNet, lees ik alle aankondigingen van exposities, lunchlezingen en nieuwtjes over kunst. Helaas maakt de afstand dat je niet alles kunt volgen, laatst was er bijvoorbeeld een lunchconcert en dat kan ik dan niet bijwonen. ☞

olie op doek,
84 x 100 cm. *inv.nr. GU 1631*



Er staat bij geschreven dat het een meisje is, maar dat kan ik niet duidelijk aan het beeld aflezen.

JURJAN BOER,
bibliothecaris

“ Dit beeld stond eerst in de expositie ‘Stoute Vrouwen’. Ik vind het eerder grappig dan mooi. In de bijbehorende catalogus staat het gefotografeerd van de zijkant, dat trekt mij minder aan. Het wordt er bijna afstandelijk van. Er staat bij geschreven dat het een meisje is, maar dat kan ik niet duidelijk aan het beeld aflezen.

Na de expositie hebben we met alle bibliotheekmedewerkers gekozen dat dit beeld bij ons een plaatsje kreeg. Op de vrije plek in het midden van de bibliotheek komt het veel beter tot zijn recht. Vooral nu er speciaal een hoge sokkel in een bijpassende rode kleur voor is gemaakt: het kind kijkt je nu recht aan.

Eens in een bepaalde tijd maakt de kunstcommissie een catalogus. Wij verspreiden deze onder de medewerkers, vooral tijdens de lopende expositie is er veel vraag naar. Ook de achtergrondliteratuur bij de exposities in het speciale rek wordt behoorlijk vaak geraadpleegd. Maar naar de algemene kunstenaarsdocumentatie weten velen de weg nog niet te vinden. ”

geglazuurd aardewerk,
54 x 60 x 35 cm. *inv.nr GU 1573*



Kunst roept emoties op, en soms geven enkelen dan wel eens tegengas door er een grap mee uit te halen.

JACK VAN DEN BOSCH,
contractbeheerder

“ Deze beelden vind ik ontzettend mooi, maar of het nou kunst is? Ik vind het eerder een kunstje. Goed bedacht is het zeker.

Ik kijk er ook met andere ogen naar. Veiligheid wordt binnen een bedrijf steeds belangrijker, in de eerste plaats is het belangrijk dat een kunstwerk geen gevaarlijke situaties oplevert door bijvoorbeeld uitstekende delen of het gevaar van omvallen. De vaste collectie geeft nauwelijks problemen, hooguit als er eens elektriciteit aan te pas komt.

De wisselende exposities zijn lastiger, juist door de snelle wisselingen. Afgezien van het steeds strengere beleid, waren we vanuit veiligheidsoogpunt eerst niet tevreden over de expositie van Christiaan Zwanikken. Het zijn ook ingewikkelde, bewegende beelden die nogal wat vragen bij de installatie. De kunstenaar nam het grootste deel voor zijn rekening, maar werkte met een zijspijper zonder beschermkap en droeg geen gehoors- en oogbescherming. Dat is niet volgens onze normen. Spreek je daar iemand

op aan, dan roept het eerst weerstand op. Dat kennen wij maar al te goed uit de periode toen wij veiliger moesten werken. Maar de kunstenaar was goed aanspreekbaar, en uiteindelijk waren de reacties op de expositie overweldigend.

Op de veiligheid van de kunst zelf is zeker het een en ander aan te merken, stoelen staan soms angstaanjagend dicht tegen een schilderij aan. En ik merk dat veel medewerkers zich niet realiseren dat het waarde heeft. Kunst roept emoties op, en soms geven enkelen dan wel eens tegengas door er een grap mee uit te halen. ”

ooievaarschedel, aluminium, veren, elektromotoren, kunsthars, neon en microcomputers,
110 x 110 x 30 cm. *inv.nr. GU1636*
foto: Marco Nauta, Amsterdam



Ik denk dat we het stuk geen onrecht hebben gedaan, integendeel.

WILLEM BOUSEMA,
projectleider

☞ Van deze beelden stond tijdens een expositie een hele serie beneden in de hal. Op een middag liep ik het gebouw uit, achter een aantal externe bezoekers aan. Dat merkte ik direct aan de enorme aktetas, a-typisch voor Gasuniemedewerkers, die een van de heren bij zich had. Met ferme pas liep hij richting uitgang, de tas energiek mee zwaaiend. Wat vervolgens gebeurde vond ik een prachtig gezicht: als een bowlingbal stootte hij de kop van de romp. Vervolgens spatte de rest op de vloer uiteen, ondanks dat het beeld met siliconenkit op de vloer geplakt was. Ik heb hem meteen maar op de prijslijsten gewezen! Dit mannetje vind ik qua beeld niet leuk, al is de plek wel mooi. Ik vond de kapotte leuker, hah! De mede-exposant van toen, Rineke Engwerda, vond ik wel geslaagd. Kunst verhoogt niet alleen de sfeer, er ontstaan dus eigen verhalen bij. Neem het schilderij dat ik een jaar op mijn kamer had. Bij de toenmalige kunstcommissie vroegen we een kunstwerk, het grootste schilderij dat

er was. Dat bleek er een van Florissen te zijn. Ik stapte samen met mijn kamergenoot én het doek de lift in om het snel op te kunnen hangen. Maar ik viel, en trok het schilderij mee. Het hing scheef, maar door een gelukkig toeval kwam een schuin op het doek staande muur precies recht ten opzichte van het plafond te hangen. We verzonnen er een heel verhaal bij: schuin hangen zou de bedoeling van de schilder zijn. We doopten de titel om van 'Marokko' naar 'De scheve Marokko'. De meeste collega's herkenden het meteen als onze zoveelste flauwe grap, maar opvallend genoeg geloofden een aantal mensen ons verhaal. Mocht de kunstenaar zelf binnenkomen, dan zou ik hem er eerst mee stangen en vervolgens de grap uitleggen. Maar mocht Florissen zeggen dat het recht moest hangen, dan had ik dat gedaan. Als de kunstcommissie dat zou zeggen, niet. Het is inmiddels weggehaald, ik miste het wel meteen. Ik denk dat we het stuk geen onrecht hebben gedaan, integendeel. Het schilderij is nu alom bekend, dat kun je van de meeste werken niet zeggen. Ik vond het ook echt mooi,

vooral passend bij de kamer. Later ben ik verhuisd, daar zou het minder goed staan. We kozen voor die muur magisch realistische grafiek uit, ook prachtig. Na een volgende verhuizing hangt er nu grafiek van Wout Muller achter mij. Ondanks dat ik het daardoor niet veel zie, heeft dat wel degelijk wat. Toen ik de kunstenaar op internet opzocht, kwam ik precies ditzelfde werk tegen, met een ander serienummer. ☞

meerdere gemalen gebakken keramiek met glazuur,
33 x 90 x 16 cm. *inv.nr. GU 1633*



Het feit dat Gasunie de werkplekken van de medewerkers opluistert met kunst, dient een tweeledig doel: de medewerkers komen in contact met hedendaagse Nederlandse kunst en daarnaast geven wij kunstenaars de gelegenheid hun werk te exposeren.

RIA GORTER,
senior adviseur communicatie

☞ Gasunie heeft sinds lange tijd bijzondere aandacht voor kunst. Al in 1980 prijkte op de omslag van het sociale jaarverslag van Gasunie een illustratie van Ronald Tolman. In 1984 werd een kunstcommissie opgericht die ten doel had kunst op de werkplek te promoten. In het jaarverslag over 2003 laten we zien dat kunst op de werkplek één van de onderwerpen is waaraan je onze maatschappelijke betrokkenheid kunt aflezen. Het feit dat Gasunie de werkplekken van de medewerkers opluistert met kunst, dient een tweeledig doel: de medewerkers komen in contact met hedendaagse Nederlandse kunst en daarnaast geven wij kunstenaars de gelegenheid hun werk te exposeren. Door de aankopen ondersteunen wij de Nederlandse cultuur. Niet alleen in de jaarverslagen laten we kunst zien. In een film die we in januari 2004 op de nieuwjaarsrecepties vertoonden, met daarin de belangrijkste gebeurtenissen van 2003, lieten we ook medewerkers aan het woord over

de kunstcollectie van Gasunie. We maakten een 'journaal' met daar tussendoor de 'Ster & Cultuur' blokjes die wij sponsoren. De helft van de medewerkers liep spontaan naar een kunstwerk dat ze mooi vonden; de andere helft liep net zo spontaan naar een werk dat ze niet zo konden waarderen. Iedereen kon precies verwoorden waarom dat kunstwerk dat gevoel bij hem of haar opriep. Als je er op die manier naar keek, zag je inderdaad wat ze bedoelden.

Persoonlijk zou ik naar een kunstwerk van Sam Drukker zijn gelopen. In de 'Twee vrouwen' bijvoorbeeld zit een bepaalde spanning. De situatie is niet helemaal duidelijk maar het beeld is krachtig, hedendaags en tegelijkertijd oeroud. De spanning van de onbestemde omgeving (een oerwoud?) wordt doorbroken en tegelijkertijd bekrachtigd door een bijzonder lichtpuntje: een fascinerend stukje bladgoud. Wat zou dat nu weer betekenen? Kunst is spannend wanneer er wat te raden overblijft. ☞

olieverf en bladgoud op doek,
160 x 140 cm. *inv.nr. GU 0239*



Ik heb belang bij kunstuitingen die mijn medewerkers stimuleren en opgewekt maken.

FRIJS HAAK,
manager infrastructuurbeheer

“ Ik maak deel uit van een afdeling techneuten, waar de belangstelling voor kunst niet bovengemiddeld groot is, er heerst veel meer een algemeen 'Gasuniegevoel'. Toch bleek dat kunst wel degelijk kan prikkelen. Sinds kort hangt in het trappenhuis op onze verdieping werk van Armando. Vanuit verschillende mensen, tot in de stafvergadering toe, ontstond spontaan kritiek op deze kunst. Wij trokken aan de bel, zonder overigens een oordeel over de kwaliteit van deze werken uit te spreken. Dat kan ook niet wanneer er Armando op staat. Maar een groot deel van de medewerkers op de verdieping ervaart deze kunst als deprimerend. Dat is een ongewenste emotie in een werksfeer. In een werkomgeving vindt interactie plaats, maar in geen enkel aspect zoek ik daarin ellende op. Daarvoor kun je beter de krant lezen. Ik vind de collectie van oudsher over het algemeen redelijk somber van toon. Een onderscheid tussen abstracte of figuratieve kunst maak ik daar niet

in, daar hoort voor mij ook lugubere, realistisch geschilderde kunst bij. Ik heb belang bij kunstuitingen die mijn medewerkers stimuleren en opgewekt maken. Voor mij moet er bij kunst juist een warm gevoel ontstaan, opgeroepen door bijvoorbeeld kleur. Overigens sta ik achter de educatieve kant van kunst, grenzen mogen best worden verlegd. Een prachtig voorbeeld daarvan vond ik de expositie 'Stoute Vrouwen'. Helemaal 'af' was het rebelse karakter bij de opening. Cabaretgroep 'Opera della Casa' trad op, en imiteerde gewaagd het boegbeeld van de expositie: een vrouw met een bloemenkleed over slechts een enkele schouder gedrapeerd. Juist over deze foto had iemand geklaagd. Dat hoef je naar mijn idee niet te ontlopen. Wat er ook gebeurt, in Nederland zijn er altijd groepen snel geschokt. Maar ik vind niet dat zij de algemeen geldende norm mogen bepalen. De mate van rebelseid is voor een bedrijf natuurlijk anders dan voor een museum: als je naar laatste gaat, kies je daar zelf voor, terwijl kunst op het werk je wordt 'opgedrongen'. ”

lithografie opl. 15/25,
78 x 56 cm. *inv.nr. GU 0120*
lithografie opl. 15/25,
105 x 105 cm. *inv.nr. GU 0121*

olieverf op doek,
105 x 105 cm. *inv.nr. GU 0116*



Negatieve reacties aan het begin van een rondleiding, ontstaan meestal omdat mensen kunst niet snappen.

MIJKE HARMSSEN,
rondleidster

☞ Tijdens de rondleidingen met groepen externe bezoekers passeer je onderweg veel kunst. Het is afhankelijk van de groep hoe daar op gereageerd wordt. Al lokt de verdieping met kunst van Lucebert bijna altijd hetzelfde commentaar uit: 'Dat kan mijn kind ook'. Ik prijs iedereen dan onmiddellijk: dat was precies de bedoeling van de CoBrAschilders! Ik merk trouwens ook dat Lucebert een grote naam is. Veel mensen kennen de kunstenaar en vinden het bijzonder zijn werk daar te zien hangen. Ze willen trouwens maar wat graag laten weten dat ze zijn naam kennen! Zelf vond ik het werk door de kleuren in het begin heel vrolijk. Naarmate ik er vaker langskwam, ontdekte ik pas de enge ogen en misvormde mensen, gevangen in contouren van zwarte lijnen. Ik vond het eigenlijk steeds akeliger worden, al kan ik er nu weer gewoon naar kijken. Negatieve reacties aan het begin van een rondleiding, ontstaan meestal omdat mensen kunst niet snappen. Die duren standaard tot aan de

verdieping waar een schilderij van Jan Worst hangt. Met zijn verfijnde techniek beoordelen mensen dat als echte kunst. Al bespeur ik die wat sarcastische inslag de laatste tijd veel minder, waarschijnlijk door mijn eigen houding over kunst tijdens een rondleiding. Om te beginnen wil ik best discussiëren over kunst, maar in de verdediging ga ik nooit. Verder merk ik dat ik de interesse van groepen wek door veel verhalen over kunst te vertellen. In plaats van snel door te lopen, blijven ze stilstaan, kijken beter en stellen vragen. Ook merk ik dat Gasuniemedewerkers soms bij de lift blijven hangen om even mee te luisteren. Hoewel ik me terdege realiseer dat mijn verhalen voor hen misschien ook een gênant bijeffect hebben: bij Armando draag ik altijd een gedichtje van hem voor. Ik vraag me af of de Gasuniemedewerkers van die verdieping dat na de tachtigste keer niet kunnen dromen. De collectie die in de openbare ruimte, vooral het trappenhuis, hangt, is zo gevarieerd dat je er een uiteenlopende verhalen over kunt houden. Naast mijn kunstgeschiedenisopleiding krijg ik

vanuit Gasunie informatie via artikelen in het personeelsblad Gasuniek. Daarnaast liggen er bij de wisselende expositie tegenwoordig hand-outs over de expositie en de kunstenaar. Veel tijd om die expositie te bekijken is er niet, maar uit elke expositie wordt minstens een kunstwerk aangekocht. Die kom je vaak later op een andere plek weer tegen. Mijn eigen verhalen breiden ook steeds meer uit met anekdotes, vooral als ik met de groepen raadspelletjes bij kunstwerken doe. ☞

gouache op papier,
110,5 x 80 cm. *inv.nr. GU 0011*



Tijdens vergaderingen in onze PR-zaal kwam ik de wisselende exposities 'tegen', die sinds december 2002 plaatsvinden. Een goed initiatief, alleen al omdat het externe bezoekers interesseert.

MENNO HEMMINGA,
Afdelingschef Gasunie Research

“ Ik werk op de locatie Gasunie Research. Tijdens vergaderingen in onze PR-zaal kwam ik de wisselende exposities 'tegen', die sinds december 2002 plaatsvinden. Een goed initiatief, alleen al omdat het externe bezoekers interesseert. Bij de ontvangst van gasten kan ik vertellen over ons kunstbeleid zonder in het hoofdkantoor te hoeven zijn. Het tegenkomen van kunst in de PR-zaal veranderde essentieel toen ik er eens na een expositiewisseling binnenliep. De kunst die er hing overdonderde me. Ik was onmiddellijk verkocht: wat een frisse kleuren en wat een lekker arrogante kikkers! Een kikker op een brug in een gymzaal kom je niet iedere dag tegen. Uiteindelijk heb ik 'De brug' én een drieluik aangeschaft voor thuis, net op tijd. Een collega stoof de dag nadat ik de knoop had doorgehakt mijn kamer binnen: ik had de kikkers net voor haar neus weggekaapt! Tijdens een latere expositie van Jasper Oostland is zij overigens alsnog geslaagd! De kikkers openden mij de ogen: ik

kijk nu veel bewuster en beter. En we praten er op het werk onderling over, al vindt lang niet iedereen alles mooi. Pas later begreep ik dat de vergaderzaal, die in de volksmond 'Het Bordes' heette, voor de kunst is omgedoopt in 'Het Bordes der Groningers': het accent ligt op noordelijke kunstenaars. Dat heeft zo zijn voordelen, zo kon ik de kunstenaar ontmoeten. Het is interessant om te zien wie zulke schilderijen maakt. Toen ik hem zag vond ik meteen dat die vent volkomen bij de kikkers paste! Het is wel merkbaar dat er op Research meer met kunst gebeurt. Dat verloopt niet altijd even stilletjes. Een paar maanden geleden was heel Research in rep en roer: tientallen mensen overspoelden het laboratorium, gewapend met camera's. Niemand wist wat ze kwamen doen en vooral wát ze wilden fotograferen. Het bleken kunstacademiestudenten te zijn, door ziekte van de Research-contactpersoon was hun komst niet bekend bij de juiste personen. Als studieopdracht moesten zij het laboratorium aankleden met kunst. De ontwerpen zijn later in het Bordes

der Groningers tentoongesteld. Met daaraan gekoppeld een publieks- en een juryprijs. ”

acryl op papier,
40 x 40 cm. *inv.nr. GU 1124*



Het is iets unieks in een gebouw waar je zoveel plezier van kunt hebben.

JACOB KIELMAN,
*directeur in- en verkoop Brits gas,
locatie Ketwich Verschuurlaan*

“ Weet je wat ik zou doen als ik plotseling op straat zou komen te staan? Als ik geen cent meer te makken had? Dan zou ik alle verjaardagen van mijn gezinsleden nog even uitbundig vieren als vanouds! Dat zijn namelijk de momenten die het leven juist dat extra's geven. Dat is zo waardevol, dat is niet in geld uit te drukken. En als je het welbeschouwd, om hoeveel gaat dat nou?

Kunst in een bedrijf is in mijn ogen hetzelfde: hoe groot is dat budget in vergelijking met de jaaromzetten? Maar ook daarvoor geldt: Het is iets unieks in een gebouw waar je zoveel plezier van kunt hebben. Dat de mogelijkheid bestaat om iets op je kamer te krijgen, dat is toch fantastisch? Of wat te denken van al die uiteenlopende exposities? Als voorzitter van de kunstcommissie heb je het voordeel dat je de kunstenaars leert kennen. Dan realiseer je je ook de impact van een tentoonstelling op de kunstenaar. Niet voor niets hangt deze Jan Worst

nu bij mij op de kamer. Na zijn solo-expositie bij ons is hij echt doorgebroken: als je nu een schilderij van hem wilt, kom je eerst op een wachtlijst, hij verkoopt alles vanaf de ezel!

Meestal komen de exposanten trouwens ook op openingen en open zondagen, zodat ook de medewerkers kennis kunnen maken. ”

acryl op doek,
125 x 125 cm. *inv.nr. GU 1267*



Het is toch leuk om wat te variëren?

MARTIN KOSSEN,
hoofdtechnicus, locatie Beverwijk

“ Ik zit nog maar een paar maanden op de locatie Beverwijk, ver weg van Groningen. Daarvoor zat ik op Oldeboorn en dan heb je het voordeel dat je vaak op het hoofdkantoor komt en de wisselende exposities ziet.

Toen ik naar Beverwijk kwam, werd ik gewezen op twee werken in de kantine. Dat zijn bijzondere kunstwerken: voorstudies voor een enorm schilderij, dat in het trappenhuis van het hoofdkantoor hangt. Naast onze voorstudies hangt daar een reproductie van. Bovendien verwijst het naar een veel ouder, beroemder schilderij van Van Eyck. Toch raakt iedereen er na verloop van tijd zo aan gewend, dat niemand het nog ziet. Als wij na de expositie in Eelde ander werk krijgen voor in de kantine, dan zou ik daar geen enkel probleem mee hebben. Het is toch leuk om wat te variëren?

Met informatie erbij, is het vast weer net zo bijzonder als de twee die er nu hangen. ”

olieverf op doek,
190 x 169 cm. *inv.nr. GU 0180*



Een schilderij vereist door de hoge waarde en de structuur, een raamwerk met spanlatten en doek, een aangepaste behandeling.

PETER KWAST,
schadebehandelaar

“ Het was zo'n anderhalf jaar geleden. Een metalen haak van het ophangstelsel brak in tweeën. Dit schilderij viel rechtstreeks naar beneden. Het was geen enorme hoogte, maar het doek klapte vervolgens voorover, recht op de punt van een stoel. Resultaat in een hoekhaak, afschuwelijk om te zien. We hebben Dinie Boogaart direct gebeld, dat is een voordeel als levende, Nederlandse kunstenaars het speerpunt van je collectie maken. In overleg met haar is het gat gedicht en de voorkant bijgewerkt, al is de beschadiging nog steeds te zien. Dat het een keer mis gaat, is niet te voorkomen. En aan iedere werkelijk schade móet altijd een flink aantal 'dat-ging-maar-nét-goed' acties vooraf gaan. Kunst neemt een uitzonderlijke positie in: het levert een bedrijf zelf over het algemeen geen verhoging van risico. In tegenstelling tot andere objecten. Zo was er laatst in de centrale hal een expositie van motoren, die benzine in de tank bleken te hebben. Dat zijn gevaarlijke momenten.

Maar kunst zelf is uiterst kwetsbaar. Het is in beginsel uniek, zelfs stukken grafiek dragen immers een specifiek nummer, schade daaraan is altijd onaangenaam. Wij zijn weliswaar verzekerd bij een bedrijf dat vanuit ideëel oogpunt het Lilianefonds steunt, dat was voor ons de beweegreden om met hen in zee te gaan. Al is het opmerkelijk dat zij geen culturele instelling ondersteunen. Uiteindelijk is iedereen gebaat bij lage aantallen schadegevallen. Een schilderij vereist door de hoge waarde en de structuur, een raamwerk met spanlatten en doek, een aangepaste behandeling. Vanuit dat besef is er onlangs een interne cursus georganiseerd voor iedereen die met kunst in aanraking komt: onze vervoerders, de huismeester en de contactpersonen op de verschillende locaties bijvoorbeeld. Een gespecialiseerde, externe organisatie heeft deze dag ingevuld om mensen bewust te maken wat er door hun handen gaat en hoe ze dat het beste kunnen aanpakken. Hoewel de collectie onmiskenbaar kapitaal betekent, blijkt het dus een risicovolle manier van beleggen. Dat

is ook niet de opzet van Gasunie: er wordt nooit werk uit de collectie verkocht. Het is veel meer een investering in een plezierige werkomgeving. Het blijkt te werken, samen met de architectuur: ons ziekteverzuim scoort met lager dan 4% goed. Kunst zorgt zelfs voor herkenbaarheid van het gebouw. Nadat er in openbare ruimtes is verhangen, klopt de omgeving even niet. Dan zie je mensen 's morgens aarzelend de lift uit stappen: zijn we wel op de goede plek? ”

olieverf op doek,
150 x 150 cm. *inv.nr. GU 1275*



Ik vind het prachtig. Niet alleen omdat er veel inzit, maar vooral vanwege de zeer uiteenlopende reacties.

HENK LAFFRA,
telefonist

“ Dit schilderij hing lange tijd in de openbare ruimte van het trappenhuis en maakte daarbij heel wat tongen los. Op een gegeven moment stond het beschikbaar in het kunstmagazijn. Precies op dat moment was de telefooncentrale naar een andere plaats verhuisd. Ik heb gevraagd of het bij ons kon hangen, het was ook zichtbaar vanuit de veel gebruikte gang, ‘de groene straat’ op de begane grond. Ik vind het prachtig. Niet alleen omdat er veel inzit, maar vooral vanwege de zeer uiteenlopende reacties. Het bleek alleen té goed te werken, de discussies hielden niet op en er kwamen zelfs mensen speciaal binnen om hun mening te geven. Uiteindelijk hebben we de koppensneller vervangen door twee werken van Harrie Wolfkamp. ”

olieverf op doek,
150 x 150 cm. *inv.nr. GU 0238*



*Ik moest eerst mijn vooringenomenheid overwinnen
en er met een frisse blik naar kijken voordat ik de
schoonheid er in herkende!*

ANTWA MUNNIK,
inkoper

“ Ik houd van kunst, zeker na mijn studiejaar aan de kunstacademie. Wat de kunstcommissie aanbiedt, vind ik dan ook perfect: de kunst aan de muren is bepalend. Ook voel ik me ronduit in de watten gelegd door de mogelijkheid om aan te schuiven bij de maandelijkse lunchlezing. Al merk ik de beperkingen van deze activiteiten binnen werktijd: vaak kan ik dat moment niet vrijplannen. De open zondagen bij elke expositie vormen voor mij de uitkomst. Rustig, in mijn vrije tijd bekijk ik de expositie en luister naar de achtergrondverhalen. Bovendien bestaat dan de mogelijkheid voor externe mensen om te komen, ik neem graag vriendinnen mee. Verbazingwekkend vind ik de geluiden die ik om me heen hoor van collega's. Een veelgehoorde opmerking is het cliché 'dat kan mijn kind ook'. Maar juist mensen die zich negatief of onbegrijpend over kunst uitlaten, zijn niet nieuwsgierig genoeg om de achtergronden ervan te leren. Kunst kan je prikkelen of op een verkeerd been zetten. De lunch-

en zondagmiddaglezingen laten zien dat een stuk niet op zichzelf staat, maar dat de context extra betekenis geeft. En daar ontstaat dan waardering.

Ik denk dat er twee redenen zijn voor die negatieve, afwijzende houding. In de eerste plaats raken mensen snel gewend aan alle luxe, niet alleen wat betreft kunst maar ook over het gebouw en de goed ingerichte kantoorruimtes. En de stap van gewend naar verwend lijkt een niet zo grote. Tegelijkertijd is dat niet de situatie zoals thuis. Een plant heeft iedereen wel, daar hoor je dan ook geen ironische grappen over. Maar een schilderij is alweer een stapje luxer en dus moeilijker.

Dit schilderij is voor mij gegroeid. Een lange tijd hing het in een gang waar ik ieder dag langsliep. Aantrekkelijk vond ik het niet.

Inmiddels weet ik dat ik die mening was toegegaan vanwege de verkeerde 'hangplek': op een bakstenen muur in verschillende kleuren zonder goed uitgelicht te zijn. Eenmaal verplaatst naar een rustiger achtergrond en omringd door passende sculpturen in vergelijkbare kleuren, ziet het er heel anders uit. Ik moest eerst mijn

vooringenomenheid overwinnen en er met een frisse blik naar kijken voordat ik de schoonheid er in herkende! ”

gemengde technieken (fotografie met verf op paneel),
117 x 121,5 cm. *inv.nr. GU 1084*



Een discussie over kunst leert je vooral meer over je gesprekspartner.

TACO VAN DER POEL, *hoofd afdeling organisatieontwikkeling*

☞ Kunst kan ik niet los zien van het hoofdkantoor, ik ben er heel enthousiast over. Passend dat een selectie uit de collectie in De Buitenplaats komt, het is immers ontworpen door dezelfde architecten. Door het houtgebruik vind ik het museum wel organischer ogen. Kunst kan ik evenmin los zien van Gasunie: ik waardeer de keuze voor sponsoring van kunst en cultuur. Door de band met het Groninger Museum of de Ster & Cultuurspotjes profileert Gasunie zich op discrete manier. Op het gevaar af dat kunst als elitair wordt beschouwd, sta ik er achter om een kwetsbare tak te sponsoren in plaats van de op korte termijn effectievere sport. De sponsoring staat los van de collectie, maar draagt eveneens bij aan de uitstraling van Gasunie. Als ik gasten ontvang, lopen wij door de expositie naar mijn werkplek. Dan blijkt dat kunst emotie is: ik maakte eens mee dat een gast daar zo door van zijn à propos raakte, dat hij de hele commerciële opbouw van zijn praatje kwijt was. Ook verwelkomde

ik eens een trainer die tekenleraar was geweest. Hij wees mij op de technische vaardigheden van de exposant die ik zelf nooit had kunnen opmerken. Een discussie over kunst leert je vooral meer over je gesprekspartner. Ook met collega's discussieer ik graag over kunst, al moet het dan wel voorbij de vraag gaan of iets mooi of lelijk is. Het schilderij dat, bewust, achter mij hangt, roept verbazingwekkend genoeg minder reacties op dan ik dacht. Veel mensen hebben het in de expositie zien hangen en herkennen het, lichtelijk jaloers, getuige de vraag: 'Heb jij hem?' Het is schijnbaar een populair schilderij. Ik vind het intrigerend: het lijkt zo duidelijk maar is zo mysterieus. Vanuit mijn interesse voor pop art en strips spreekt de combinatie van het stripachtige meisje met het gedachtewolkje met het bijna fotografisch geschilderde restaurant mij aan. Ook spreekt er een ambiguïteit uit door de combinatie van vorm met tekst of onschuld met iets onheilspellends. In het personeelsblad 'Gasuniek' staat altijd een stukje over een kunstwerk uit de collectie in de rubriek

'KunstWerk'. Meestal blader ik het snel door, maar de pagina over 'Eating' heb ik wel gelezen. Daar staan dingen in, als zou het meisje een diabolisch hoorntje op haar hoofd hebben, die ik zelf nog niet eens gezien heb. Maar of het inderdaad een duivels hoorntje is dat zij draagt, daar ben ik nog niet over uit. ☞

acryl op doek,
80 x 80 cm. *inv.nr. GU 1627*



*Naar aanleiding van al die wisselende exposities,
doe je nieuwe ideeën op.*

ANNEMIEK SANDERSE-KUIT,
*activiteitenleidster klantenservice,
receptie, telefoon en chauffeursdiensten
(voor de personeelsafdeling: het regelen
van afscheid en jubilea)*

“ Dit schilderij hangt tegenwoordig in een van de vergaderzalen. Ik ben er erg tevreden over dat er kunst in openbare ruimtes hangt, hierover hoor ik veel positieve reacties. Opvallend genoeg krijg ik die vooral van externe gasten die ook gebruik maken van deze ruimtes, zoals onze leveranciers. Wij hebben ook kunstwerken opgenomen als onderdeel van onze collectie jubileumgeschenken. Jubilarissen die 20 jaar in dienst van Gasunie zijn, zoeken aan de hand van de folder een geschenk uit. Er is overigens geen pijn op te trekken hoe populair de kunst bij jubilarissen is. De ene keer kiest het merendeel voor de beelden en de volgende periode ligt het accent weer op de andere geschenken. Meer dan overleg met collega's, maken de jubilarissen hun keuze met de partner thuis. In het verleden bestond de kunst uit diverse bronzen beelden van Ronald Tolman. Inmiddels wisselt de

'traditionele huiskunstenaar' af met andere kunstenaars. Dat ligt gedeeltelijk aan mijzelf: vroeger interesseerde kunst mij niet. Maar naar aanleiding van al die wisselende exposities, doe je nieuwe ideeën op. Ik merk daarnaast dat gedurende al die jaren de smaak verandert. Niet alleen omdat mensen beter naar kunst kijken, ook omdat de smaak mee verandert met de mode. Keramiek, bijvoorbeeld, is 'in' en ik denk dat het nu een goed moment is om dat als jubileumgeschenk aan te bieden. ”

potlood en verf op doek,
120 x 120 cm. *inv.nr. GU 0855*



*Ik koop na twaalf jaar geen kunstaanbiedingen meer:
al mijn muren raakten langzamerhand vol.*

HENRIËTTE SCHAKEL,
*coördinator evenementen en
tentoonstellingen*

☞ Rein Dool is een geweldig aardige man. Mede door de kans kunstenaars te ontmoeten, leerde ik kunst met de jaren waarderen. Vroeger waren er de grote najaarsexposities: er kwam een catalogus uit, de expositie was vier zondagen voor publiek toegankelijk en er werd speciaal voor ons een kunstwerk in oplage gemaakt. Al vanaf het begin maakte ik gebruik van deze aanbiedingen. De eerste was een prent van Ronald Tolman, die ik aanschafte voor maar liefst 175 gulden. Een rib uit mijn lijf, destijds, maar spijt heb ik niet, er zijn zelfs al gegadigden voor deze prent. En door de invloed van de kunstcommissie leerde iedereen geld over te hebben voor kunst. Gaandeweg breidde ik mijn eigen collectie ook uit met schilderijen uit de expositie. Slechts één keer viel een aanbieding mij achteraf tegen en verkocht ik het beeld. Dat zou ik met mijn andere kunstwerken niet doen: ik wil geen afstand van mooie zaken nemen. Ik koop na twaalf jaar geen

kunstaanbiedingen meer: al mijn muren raakten langzamerhand vol. Bovendien veranderde het karakter van de exposities: de grote najaarsexposities verdwenen. Het is nu meer gedemocratiseerd voor de kunstenaars en externe geïnteresseerden: elke expositie kent een open zondagmiddag en er verschijnen alleen catalogi als een kunstenaar nog geen publicatie heeft of er een thematische expositie plaatsvindt. Er zijn nog wel eens kunstaanbiedingen, maar deze zijn veel minder in het oog springend. Mijn betrokkenheid bij een project met Jeroen Henneman was een bijzondere ervaring: voor de stikstofinstallatie in Ommen maakte de kunstenaar speciaal een beeld. De volgende najaarsexposant, Rein Dool, maakte ook een speciale sculptuur uit maar liefst 20 tot 25 kilo staal. Het is een fantasievol beeld, je kunt er een gezicht in zien, maar door de halfronde vorm herinnert het ook aan de maan. Het werk van Dool kenmerkt zich door felle kleuren, terwijl dit beeld geen kleur heeft, of het moet al de tint 'oud ijzer' zijn. Ik heb het aangeschaft voor mijn tuin, maar omdat ik toch bang ben dat het

buiten eerder wordt gestolen, staat het nog steeds bij mij in de kamer. Ook deed Rein Dool destijds mee aan een keramiekproject onder leiding van Han Boerrigter, bij wijze van experiment met meerdere kunstenaars in een aardgas gestookte keramische oven. En na de afsluiting van een leidingproject maakte hij speciaal een kleurig stuk grafiek. Ook dergelijke projecten zijn tegenwoordig nog nauwelijks financieel mogelijk. Jammer. ☞

olieverf op doek,
99 x 161 cm. inv.nr. GU 0170



Ik sta overigens wel open voor de verhalen achter kunstwerken, ook al vind ik iets niet mooi.

Nu het weg is mis ik de Challenger wel!

RUDI STREUPER,
senior audit advisor

“ Fotografie en popart, daar houd ik echt van, terwijl de meeste schilderkunst mij niet aantrekt. Het schilderij 'Challenger' bijvoorbeeld, het hing jaren op de gang naast mijn kamer. Met name de kleurstelling in dit schilderij staat mij niet aan, maar ook de elementen hebben een onduidelijke relatie tot elkaar. Ondanks mijn bezwaren werd het maar niet weggehaald, tenslotte heb ik het gewoon in de handen gedrukt van een van de kunstcommissieleden die toevallig langsliep. Inmiddels hangen in de gangen geen 'losse' werken meer, maar bij elkaar passende series. Dat staat wel rustiger, maar meestal zijn het sombere, donkere werken. Ik sta overigens wel open voor de verhalen achter kunstwerken, ook al vind ik iets niet mooi. Zo kom ik, als ik kan, graag naar de interne lunchlezingen voor meer uitleg, en bekijk ik regelmatig kunstdocumentaires. ”

WOUT DE GROOT,
sales manager

“ Het schilderij hangt ruim een jaar bij mij op de kamer. Ik heb het uitgekozen vanwege de frisse kleuren. De voorstelling doet mij niet zoveel, ik weet niet precies waarom het exploderen van de Challenger in deze vorm is weergegeven en tot welke stroming het hoort. Thuis zou ik het niet willen hebben hangen. Het is pas geleden van mijn kamer gehaald om te fotograferen en daarna gaat het naar de lijstenmaker voor een passender lijst. Het voordeel van een grote bedrijfscollectie is dat ik nu, samen met mijn kamergenoot, kan overwegen weer eens wat anders op te hangen. Nu het weg is mis ik de Challenger wel! ”

olieverf op doek,
52,5 x 66,5 cm. *inv.nr. GU 1059*



Ik vind het heel bijzonder dat de kunst zo dichtbij is.

JELLE VONK,
service level manager

“ Ik deel hier als externe medewerker een kantoor met twee andere medewerkers. Geen gebruikelijke ruimte maar een zogeheten kopkantoor, aan het einde van de vleugel. De muren zijn hier scheef, dat hoort bij de typische organische architectuur, maar maakt de kamer voor kunst minder praktisch. Wij hebben hier tenminste nog één rechte muur waar een schilderij hangt, maar verder zijn we afhankelijk van de kastenwand met de glasplaten erboven. Er zijn gelukkig ook sculpturen in de collectie, die krijgen hier een zinvolle plek. Hoewel ik met de rug naar de kunst toe zit, geeft het de kantoorruimte een andere uitstraling. Het heeft bovendien een positief dwingend effect: je hebt niet de neiging om er andere, gekke zaken ernaast te hangen. Wij hebben alleen een kaart die we in de dagelijkse gang van zaken nodig hebben op de achterwand van de kast geplakt. Bij Gasunie kleedt kunst de ruimte duidelijk aan, meer dan wat je in een regulier gebouw ziet. Bovendien is de

vraag voor kunst op je kamer laagdrempelig: wij konden met zijn drieën in het kunstmagazijn de beschikbare kunst bekijken en bereikten onderling vrij snel een consensus. Dat is zeer prettig, opgelegde kunst werkt volgens mij lang niet zo goed. Ik vind het heel bijzonder dat de kunst zo dichtbij is. De drie beelden op de kast kunnen we bij wijze van spreken zo aanraken. Dat geeft een heel ander effect dan wanneer het in een afgesloten vitrinekast staat. ”

geglazuurd aardewerk,
(3 x) 44 x 30 x 38 cm. (max.) *inv.nr. GU 1515-1517*



TED WILDENBERG,
*account manager, locatie Ketwich
Verschuurlaan*

“Wat ik zo prachtig aan Gasunies kunstbeleid vind, is de enorme verscheidenheid in exposities. Niet alleen vanwege de afwisseling in de kunst, maar ook door de reacties om je heen. De ene keer hoor je geluiden als: ‘hoe kunnen ze dit ophangen’, terwijl er de andere keer een unaniem enthousiasme overheerst. Vroeger was ik absoluut niet in kunst geïnteresseerd, maar na de expositie van Peter Bastiaanssen veranderde dat volledig. Ik was gecharmeerd door de eenvoud en de opbouw. Maar daar bleek meer achter te zitten... Ik kwam in contact met de kunstenaar en realiseerde me dat wij tegenwoordig kunst aanschaffen zoals het wordt aangeboden. In een expositie hangt een schilderij en, hoewel de afmetingen bijvoorbeeld nét niet passen, koop je het toch. Uit het contact met Peter Bastiaanssen bleek dat je net zo gemakkelijk een opdracht kunt geven. Sterker, je kunt dan met de kunstenaar meedenken. Hij maakte een serie zwarte honden voor nissen in ons huis. Ik

suggereerde dat drink- of eetbakjes kleur konden toevoegen, dat miste ik. Peter vond het een prachtig plan. Door alle informatie en het contact met de kunstenaar zie ik bovendien dat kunst meer is dan alleen maar mooi. Neem die schijnbare eenvoud: toch schildert Bastiaanssen wel zes lagen om die intense kleur te krijgen. Een ander voordeel van de exposities is dat je meerdere schilderijen van een kunstenaar in verband met elkaar te zien krijgt. Dat biedt speciale kanten: toen Robert Webster exposeerde, hing er notabene een groot, nog onvoltooid schilderij. De expositie bood een kijkje in de keuken van de kunstenaar. De compositie was al opgezet, maar zag er bijna somber uit. Op okerrode onderlagen stonden de figuren in krijt getekend, van een vrouwenfiguur was het gezicht notabene met groen uitgewerkt. Ongelofelijk dat zo'n onderkleur nodig is voor de uiteindelijke huidsteint. Ik ben zo door kunst gegrepen, dat ik naar aanleiding daarvan de opleiding ‘werktuigbouwkundig ontwerpen’ aan de Pedagogisch Technische Hogeschool volg. In hoeverre

industriële vormgeving kunst is, betwijfel ik. Al presenteren musea tegenwoordig gebruiksvoorwerpen wel als kunst. Ik vraag me zelfs af of je kunstenaar worden kunt leren, of dat het in je zit. In ieder geval zijn mijn drijfveren nu het werken met materialen en het zoeken van oplossingen. ”

olieverf op doek,
140 x 110 cm. *inv.nr. GU 1519*



Expositie Gerard Florissen,
centrale hal Gasunie, met
vooraan
'Marokko' 1995

acryl op doek,
118 x 80 cm. *inv.nr. GU 1217*



Achter Gasunie's deuren



Open zondag,
foto: Jan Hekman

Het is twintig jaar geleden. Ronald Tolman ontwerpt de voorkant van het jaarverslag. Kees van Bohemen tekent voor de eerste kunstexpositie in het toenmalige hoofdkantoor. Het enthousiasme waarmee medewerkers deze nieuwe initiatieven ontvangen, resulteert in de oprichting van een kunstcommissie. Een vijftal mensen organiseert tentoonstellingen, bouwt een collectie op, adviseert en stimuleert werknemers om kunst te kopen voor thuis.

Twintig jaar later staat Gasunie in relatie tot kunst en cultuur op de kaart. Ongetwijfeld droeg de spraakmakende nieuwbouw van het hoofdkantoor uit 1994 hier aan bij. Maar wat gebeurt er achter die gesloten deuren?

In de eerste plaats presenteert Gasunie zich via sponsoring in de kunst- en cultuurwereld. De bekendste voorbeelden zijn de 'Ster en cultuur-reclamespots' en de relatie met het Groninger Museum. Naast de donatie voor een nieuw gebouw ook de sponsoring van opvallende exposities met alles erop en eraan: in 2001-02 Repin en straks Diagilev.

Kunst is er ook voor intern gebruik. Nog steeds beproeft de kunstcommissie het aloude succes van exposities in het hoofdkantoor. Met een catalogus als er nog geen kunstenaarspublicatie is of wanneer het een bijzondere (veelal thematische) expositie betreft. Een grote afwisseling is het motto, en hoewel er meestal schilderkunst (zowel abstract, experimenteel als figuratief) aan bod komt, hangen er ook foto's en staan er sculpturen en installaties in de hal. Schoorvoetend doet video haar intrede.

Uit de expositie koopt de commissie minimaal één kunstwerk per deelnemende kunstenaar aan, en bouwt zo de collectie verder uit. In het personeelsblad verschijnt hiervan een beschrijving in de rubriek 'KunstWerk'. Voor de medewerkers is er, in aansluiting op de expositie, maandelijks een lunchlezing.

In ieder geval verschijnt er informatie op een A4tje en op het locale intranet. Ook gepensioneerden worden van de exposities op de hoogte gesteld via een speciale krant.

Hoewel in eerste instantie bedoeld voor werknemers, blijken er veel externe geïnteresseerden voor de kunst te zijn. Per expositie gaat de deur zodoende open tijdens de kunstmatinee, een gratis toegankelijke zondagmiddag. Naast incidentele bezoekers ontstaat gaandeweg een vaste groep die het expositiebeleid volgt: een glimp van het gebouw opvangen is steeds minder de motivatie.

De centrale hal van het hoofdkantoor is imposant, zowel wat betreft vormen als kleuren. De muren lijken bovendien wel zwarte gaten: deze slokken heel wat kunst op voordat een expositie staat. De exposanten tonen vooral groot, monumentaal werk. Dat, terwijl de praktijk leert dat er binnen Gasunie meer vraag is naar kleiner werk. De collectie hangt vrijwel compleet uit, hoewel het hoofdkantoor een kunstmagazijn herbergt. Op openbare ruimtes zoals de gangen en restaurants maar ook op werkkamers, zowel in het hoofdkantoor als vestigingen door het gehele land. Juist in de kantoren komen kleinere formaten beter tot hun recht.

Zodoende is er vanaf 2003 in het gerenoveerde Gasunie Research een tweede tentoonstellingsruimte ingesteld. Naast de gangbaardere formaten kan de kunstcommissie ook een structureel podium bieden aan noordelijke kunstenaars. Kunst duikt verder her en der op: de kunstcommissie adviseert voor jubileum- en relatiegeschenken. Het zijn 'decorerende' items in het jaarjournaal en jaarverslag. Bij de veiligheidscadeau's is er altijd een kunstvoorwerp. En werk uit de collectie krijgt geregels een plek bij externe exposities.

LIESBETH GROTENHUIS

Colofon

52

Idee expositie:

Directie Museum De Buitenplaats en Kunstcommissie Gasunie

Selectie kunstwerken:

Janneke van Groeningen-Hazenbergh, Jos van Groeningen en Geert Pruiksmā

Teksten, redactie en samenstelling catalogus:

Liesbeth Grotenhuis en Geert Pruiksmā

Interviews:

Liesbeth Grotenhuis

Fotografie:

John Stoel, Haren *tenzij anders vermeld*

Vormgeving catalogus:

Koos Staal en Geja Duiker bno, Haren

Lithografie en Druk:

Grafische Industrie De Marne, Leens

Bindwerk:

Witlox, Groningen

Oplage:

1000 exemplaren

ISBN 90-77050-07-8

Deze publicatie verscheen bij de expositie 'Sieraden voor het gebouw De Gasuniecollectie in Museum De Buitenplaats'.
Van 16 mei t/m 8 augustus 2004.

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 19
9700 MA Groningen
www.nvnederlandsegasunie.nl

Museum De Buitenplaats
Hoofdweg 76
9761 EK Eelde
050 30 95 818
www.museumdebuitenplaats.nl

© N.V. Nederlandse Gasunie en Museum de Buitenplaats.
Indien er mensen zijn die menen rechten aan deze publicatie te kunnen ontlenen, worden zij verzocht contact op te nemen met de Gasunie of de Buitenplaats.